

Belles ànimes de càntir

En principi, res no hi ha que permeti distingir un apassionat de la muntanya d'un afeccionat a qualsevol altra dèria més o menys diguem-ne esportiva. La fauna excursionista del país es recluta entre gent dels oficis més variats, i acostuma a revestir per això mateix un cert caràcter interclassista. Un interclassisme que bascula, això sí, a l'entorn de les classes mitjanes de la societat. Hi trobem, a més, representants de totes les edats i de credos polítics diversos, elements més capaços de fer marca i elements més capaços de fer panxa, homes i dones, creients i agnòstics, **tutti fruita e tutti colori**.

¿Què és aleshores, doncs, allò que amalgama tanta varietat i que fa que tot d'honorats ciutadans, tan bon punt es posen a fer d'excursionistes, esdevinguin unes persones totes altres, dotades de trets peculiars que les fan inconfusibles en llur condició de trepitjacarenes?

Aquest allò és la marca proclivitat que l'excursionista del país presenta vers la tendència anagògica. I que, a diferència del personal inclinat a la pilota -que tendeix a la bestialització-, a la moto -que tira a la xuleria-, o a tantíssimes d'altres activitats lúdico-esportives possibles -abocades totes cada cop més a la competitivitat més desfermada-, fa del nostre home -o dona- un ésser idealista i entusiasta, amarat de transcendència, amatent a l'elevació d'esperit, assedegat de sublim.

El preu que li cal pagar llavors per tanta de transposició abnegada, per tant esforçar-se a fer de conreador de

les essències pàtries, és el d'incórrer sovint en la ingenuïtat més candorosa, en el comportament més carrinclon, en la levitació més tocaboires. I poc desdriu d'aquest tarannà el fet que, humans com són al capdavant, es pica-barallin ocasionalment per rancúnies de capelleta o per rivalitats de poc gruix. Els excursionistes nostrats, entranyables tots, són unes ànimes de càntir. Unes belles ànimes de càntir.

Per això també és que poden desprendre el grau de fascinació necessari perquè algun intel·lectual sever i atrabiliari, poc amic del somiatruitisme i sempre prest a la destralejada, se'n senti amb el cor robat, pels excursionistes, i tocat ell mateix també per simpatia de la tendència anargògica d'aquests, s'avingui a fer-los costat en tota mena de collonades vàries. Tot sigui per la causa de l'excursionisme català!

El Centre de Lectura de Reus pot sentir-se orgullós, també, de comptar en el seu si amb una Secció Excursionista -fundada el 1901- que és, després del gloriós C.E.C., l'entitat muntanyenca en actiu més veterana del país. Ara aquesta Secció celebra per enèsima vegada la festa de la rosa, organitza la no sé quina marxa de veterans de Catalunya, i festeja l'ampliació del refugi de muntanya **Musté-Recasens** de Montral. Jo, des de l'angle de tir, no puc per menys d'encoratjar-la.

I de manifestar-li la meva enhorabona per tanta d'idealitat, per tant de beatitud, per tanta de candidesa.

JOSEP MURGADES

La Universitat de l'any 2000 (2)

Pel seu interès, reproduïm la segona part de la conferència inaugural del curs 1988/1989 del Centre de Lectura, que va pronunciar el Dr. Josep Laporte, Conseller d'Ensenyament, el dia 25 d'octubre de 1988.

Aleshores, en aquesta expansió del sistema educatiu, quin paper ha de jugar la Universitat? De fet, quan un parla de la Universitat s'hauria de replantejar la pregunta de sempre: què és la Universitat? I, quina Universitat volem? Pregunta que, deixem-m'ho dir, jo mateix m'he plantejat moltes vegades i que moltes de les coses que ara diré ja figuraven en un article que vaig publicar a la revista **Mestral**, malauradament curta quant a la durada de la seva publicació. En aquesta revista, el mes de desembre de l'any 1978, hi escrivia un article que es titulava *Quina Universitat volem?* Era l'època en què la Universitat naturalment no estava transferida, no teníem encara l'Estatut, i afirmava, com tanta gent, -tampoc no és que fos excessivament original- que abans de rebre la Universitat, havien d'acabar de debatre i de decidir quina mena d'Universitat volíem per a Catalunya.

Perquè, evidentment, hi ha molts models d'Universitat. Sintetitzant o fins i tot caricaturitzant una mica, podríem parlar de la Universitat alemanya clàssica com un centre especialment científic i de recerca, al costat de la Universitat britànica, que ha estat un centre que ha conreat més les Humanitats, i això no vol dir que ni una ni l'altra no hagin fet altres coses, però l'èmfasi, l'han posat sobre un tema determinat.

També hi ha la Universitat francesa napoleònica, estrictament o gairebé del tot

professional, una còpia mal feta de la qual, com de tantes altres estructures, s'han intentat fer a l'Estat espanyol.

I encara tindriem un quart model d'Universitat, que és la americana, absolutament plural, diversa i molt diferent de la Universitat que tenim aquí però a la qual cada vegada, vulgues que no, ens anem acostant més perquè cada vegada hi ha més diversitat d'opcions i cada vegada hi ha més gent i més gent adulta, com passa a Nord-amèrica, que entra en un sistema d'ensenyament superior. El gran dilema que es planteja sempre en aquesta qüestió és el mateix. Què volem? Una Universitat elitista de formació de classes dirigents en tots sentits, no solament polític sinó econòmic, social, científic, literari, etc., o hem de fer una Universitat de culturalització, una Universitat que sigui un cycle superior d'ensenyament, apta per a tothom. I aquest, repetixo, és el gran dilema. Trobareu defensors de les dues opcions i cadascú té les seves raons que jo considero vàlides.

Però és clar, a l'hora de pensar què volem a Catalunya, hem de seguir una mica, no cal dir, el que fa Europa. Penso, de tota manera, que hi ha un gran acord, i de seguida en parlaré, en el sentit que actualment hem de considerar la Universitat com una institució plural i oberta però, això sí, amb centres d'excel·lència; oberta certament, si voleu, a tothom, però que hi hagi uns determinats centres

que siguin d'entrada més restringida i que facin unes determinades accions no pròpies tampoc de tots els centres. En definitiva, crec que la Universitat que hem d'intentar fer entre tots és una Universitat europea adaptada al nostre país.

Cal mirar nord enllà, atès que el 31 de desembre de 1992 se'ns acaba de manera definitiva l'isolament i a partir del primer de gener del 93 entra en vigor l'Acta única europea.

Aleshores, haurem de ser competitius en tot, i també, és clar, amb les titulacions i amb la formació universitària. I si no adoptem uns sistemes de formació universitària que siguin tan equiparables i homologables com es pugui a la resta dels països europeus, ens veurem encara més colonitzats, perquè, en definitiva, la direcció tècnica i científica del país caurà, vulguem que no, en mans de gent que vindrà de nord enllà (cap al sud, en aquest cas). I en aquest sentit m'és molt grat d'invocar ara un document molt important, signat a Bolonya no fa gaire temps: la Carta Magna de les Universitats europees. I què diu aquesta Carta Magna de les Universitats europees? Aquesta Carta Magna comença per posar de relleu l'extraordinària importància del paper de les universitats en una societat que, d'una manera continuada, es transforma i s'internacionalitza.

I entén que per al futur de la Humanitat és absolutament imprescindible el desenvolupament cultural, el desenvolupament científic i el desenvolupament tècnic. I que totes aquestes coses que ha de fer la Universitat cal adreçar-les al conjunt de la societat, no solament a un grup de persones que entren per estar-se uns anys a la Universitat, sinó que ha de ser la societat sencera, els titulats i els no titulats, els qui estiguin, des d'aquest punt de vista, sotmesos a l'opció de la Universitat, perquè no hi ha dubte que fins i tot els qui han passat ja per la Universitat i tenen la titulació necessitaran sempre una formació permanent. I aquesta Universitat ha de tenir també, diu la Carta Magna, com a grans directius, el respecte als grans equilibris del medi natural i de la vida humana. I per això,

continuo amb la Carta Magna de la Universitat Europea, es requereixen quatre principis fonamentals que jo subscriu totalment. Primer: la Universitat és una institució autònoma que produeix i transmet cultura de manera crítica. Segon: dintre la Universitat, és indissociable la docència de la recerca, és a dir, la transmissió de cultura de ciència o de tecnologia ha d'anar acompanyada de la creació de totes aquestes coses. El tercer punt, ja totalment assumit-afortunadament-, és que la llibertat de recerca, d'ensenyament i de formació ha de ser total. I per quart i últim: la Universitat ha d'ignorar qualsevol frontera, sigui geogràfica o política. La Universitat, com diu el seu nom, és universal.

Una Universitat d'aquest tipus és relativament fàcil d'explicar però molt més difícil de realitzar. I és el que hauríem de fer entre tots: intentar que sigui així la nostra Universitat, la Universitat de Catalunya. I no cal dir que la Universitat hauria de partir d'aquests conceptes i tenir totes aquestes funcions que es contenen en aquests principis que he dit. I per això -abans d'explicar com hauria de ser la Universitat de Catalunya, o com a mi m'agradaria que fos la Universitat de Catalunya-, voldria indicar el que no hauria de ser la Universitat de l'any 2000. Primera: no podem pensar en una Universitat que faci un nombre excessiu de llicenciats.

S'ha de respectar la llibertat i la lliure opció de tothom, però el que no pot ser és que tothom, amb condicions o sense, amb capacitat o sense, amb places disposades o no, amb necessitats de la societat o no, faci allò que vulgui.

Hi ha la demanda individual, que s'ha d'admetre, sens dubte, dintre les possibilitats d'una Universitat. Però al costat de la demanda individual hi ha la demanda social; i en determinats casos, evidentment, s'ha de tenir en compte, i hem de fer el que puguem per adaptar-nos a aquesta demanda, tot i sabent que això és molt difícil, i que fins i tot, en els països d'economia més rígida i més planificada, és pràcticament impossible saber quants metges, quants advocats, quants economistes o quants enginyers

del tipus que sigui necessitem l'any 2000.

El que sí podem saber és els que no necessitem, però la xifra exacta és certament molt més difícil d'establir. Per tant, amb aquestes matisacions, repeteixo, no podem formar un nombre excessiu de llicenciats innecessaris. I us posaré un exemple pràctic. Ara, parlem tots plegats de la quarta Universitat i el Departament d'Ensenyament ha fet una sèrie d'estudis sobre què hauria de ser la quarta Universitat. Tots estarem d'acord que, amb la perspectiva que formulem, la Universitat del futur necessita, al mateix temps que s'incrementa la demanda, incrementar l'oferta universitària, i incrementar els mitjans perquè aquesta sigui una oferta vàlida, una oferta de qualitat.

Ara, si nosaltres en aquests moments tinguéssim prou recursos per fer una quarta Universitat que donés resposta -i explicaré què vull dir amb això- a les primeres opcions rebutjades, (és a dir, a la primera opció que fa tot alumne a la pre-inscripció i que no pot ser atesa per manca de places) hauríem de fer una quarta Universitat que tingués una Facultat de Medicina amb 700 alumnes al primer curs, una Facultat de Veterinària amb 400 alumnes al primer curs, una altra Facultat de Ciències de la Informació amb 600 alumnes al primer curs i una Escola de Mestres amb 800 alumnes al primer curs. Això és senzillament un disbarat, perquè és obvi que el país això, no ho necessita, i que és una malversació de recursos i una creació de frustracions, perquè després, la immensa majoria d'aquests professionals que formaríem no trobarien una sortida professional adequada a la titulació que han rebut. Per tant, alerta, no es poden formar un nombre excessiu de llicenciats innecessaris.

En segon lloc, cal tenir en compte que no hi pot haver centres excessivament grans. Aquí hi ha tres exemples clàssics que cal evitar: un és la Universitat de Barcelona, l'altre és la Complutense de Madrid i l'altra és la de Roma, que ja no sé com està però que tenia encara més alumnes que la Complutense. La Universitat de Barcelona tindrà enguany uns 85 mil alumnes. El

rector Bricall ja va dir fa un parell d'anys que ell no volia més de 80 mil estudiants, que ja són molts, massa.

El rector de la Complutense s'està queixant constantment que ha de tenir, vulgues que no, 120 mil alumnes, i la de Roma, encara més. Això s'ha d'acabar d'una manera o altra. I a París ho van acabar molt ràpidament: dividint la Universitat de París en 10 o 12 de diferents. Aquesta és una de les solucions possibles per obtenir la grandària adequada d'una Universitat; segons els paràmetres internacionals acceptats per tothom, una Universitat ha de tenir, com a molt, 20 o 25 mil alumnes, però mai 80 mil. Nosaltres ens volem assemblar a Europa i sempre parlem de Baden-Württemberg i de Rhône-Alpes. Bé, Baden-Württemberg té 8 milions d'habitants, i té 9 Universitats diferents, però la més gran de totes, i segurament la més famosa, que és la de Heidelberg, té 29 mil estudiants. I a Rhône-Alpes, doncs el mateix us dic, d'Universitats, a Lió n'hi ha 2, però les Universitats de Lió tenen entre totes dues 50 mil estudiants. Aquestes són reflexions en veu alta, i per això no vull dir que postulo la divisió pura i simple de la Universitat de Barcelona. En aquest sentit, he de fer constar, i amb molt de gust, que les Universitats en aquest moment són autònomes, afortunadament, i que en definitiva són elles les que han de jutjar sobre el seu futur. Però explico les coses tal com són i constato que el propi rector va afirmar que aquesta ja era, efectivament, massa gran. Per tant, insisteixo i deixo aquest punt, no a les titulacions indiferenciades, -tothom allò que vulgui, i no a les Universitats massa grans. Com hauria de ser, doncs, la Universitat del 2000? Hi ha una sèrie de punts que em sembla que haurien de formar aquesta Universitat. Primera, ja ho he dit: una Universitat oberta, una Universitat plural. Parlo de la Universitat en genèric; ara no parlo ni de l'una ni de l'altra. Però en tot cas, una Universitat amb centres d'excel·lència, que tal com s'ha dit i com diu la Carta Magna de les Universitats Europees, a més de trametre coneixements i de formar professionals, facin altres

coses, i especialment, creïn coneixements, és a dir, investiguin, facin recerca. Segon: hauríem d'anar, i ja s'hi està anant, a poc a poc, però s'hi està anant, a una ampliació del ventall de tribulacions, per adaptar-lo a les necessitats de la societat moderna. Això és competència exclusiva de l'Administració Central i, per tant, nosaltres no més podem influir perquè l'Administració central vagi més de pressa del que va en el procés ja iniciat de la reforma dels ensenyaments universitaris. De les 40 o 50 titulacions que tenim, entre carreres de cycle curt i de llarg, s'ha de passar a doblar-les o potser, fins i tot, triplicar-les, successivament; tampoc de cop, perquè en el conjunt d'Europa hi ha, en línies generals, unes 150 titulacions diferents de grau universitari divers, de cycle curt o llarg, per tant, hem d'anar a l'ampliació del ventall de titulacions, com a segona norma.

La tercera norma és que s'ha d'incrementar el nombre i la proporció d'estudiants de carreres curtes.

En aquest moment fa molta més falta al país gent que hagi fet una carrera que conduïx a la titulació en tres anys i que s'adapta molt més fàcilment a les necessitats de la societat i de l'economia del país, que no pas estudiants de carreres llargues. No és que no hi hagi d'haver carreres llargues, és clar que n'hi ha d'haver, però la proporció ha de ser molt diferent de la que existia fins ara. Fixeu-vos que, a Catalunya, al curs 75-76, hi havia un 22% d'estudiants de carreres curtes i la resta, gairebé un 80%, de carrera llarga. Aquesta proporció s'ha de canviar substancialment, i actualment ja és diferent; la demanda si més no, ha canviat bastant. Al curs 85-86, dins la primera opció, hi havia ja un 33% d'estudiants que demanaven carreres de cycle curt, i a l'última pre-inscripció, aquesta que ara s'està resolent, ja tenim un 38% d'estudiants que tenen preferència pel cycle curt.

Quart punt. A part de les carreres curtes, voldria insistir en la necessitat que els ensenyaments professionals siguin evidentment bàsics i sòlids, i sobretot, interdisciplinaris, flexibles i adaptables a les exigències d'un món que avui es troba, com

sabeu prou bé, en una contínua adaptació. Cinquena condició, i molt relacionada amb això. Més que un cúmul de coneixements, la Universitat el que ha de donar és la capacitat d'aprendre, d'aprendre a aprendre.

Cal més, capacitat i metodologia d'estudi i de recerca i d'adaptació a les necessitats reals de la societat.

Sisè punt. Al meu entendre cal diversificar les diferents Universitats i els diferents centres, ja ho hem dit abans, de manera que estic d'acord amb l'entrada massiva a la Universitat, però deixant clar que no tothom pot entrar als mateixos centres per molts motius, alguns dels quals ja hem dit. Hi ha d'haver realment uns centres que tinguin una determinada excel·lència i que, per tant, tinguin una subvenció o un finançament adequat perquè pugui dedicar-se a aquestes tasques d'alta investigació, d'alta especialització, que han d'anar, en definitiva, a potenciar allò que se'n diu el tercer cycle universitari. No cal dir, com a setena condició, que la formació de tots hauria de ser una formació permanent, i que, per tant, la Universitat s'hauria d'ocupar també d'aquest tema de la formació permanent.

I vuitè i final. En caldria una de dues: o catalanitzar la UNED a Catalunya o crear un altre sistema d'Universitat no presencial. Què vull dir amb això?, que la UNED, que és la Universitat a distància, és intransferible perquè així ho diu la Llei de Reforma Universitària, i per això s'ha intentat arribar a pactes i acords de manera que els continguts dels seus ensenyaments siguin més propis del país que no pas ara. Hi ha un protocol que no s'ha arribat a signar, i per tant, una de dues: o se signa un protocol d'aquest tipus i es catalanitza la UNED, o bé el conjunt de les Universitats catalanes hauríem d'anar a crear això que jo en dic la Universitat no presencial per a tota aquella gent que estigui desitjosa d'ampliar els seus coneixements o, fins i tot, de cursar una determinada carrera i per motius laborals, o els que sigui, no poden assistir regularment a les classes habituals.

JOSEP LAPORTE

Agustí Centelles (1909-1985) Fotoperiodista

*Exposició de fotografies
26 d'abril - 17 de maig
Sala Fortuny*

L'obra d'Agustí Centelles és cada vegada més valorada, tant a escala nacional com internacional. La llarga trajectòria professional d'aquest fotògraf se centra en els anys de la República i els de la Guerra Civil, a través d'aquelles imatges punyents i colpidores que ja formen part de la història de la fotografia universal i que són les que li han donat més notorietat.

L'exposició antològica que ara presenten vol ser un resum de tota l'obra d'aquest gran fotògraf català. A més de les seves conegudes imatges del conflicte bèl·lic de 1936-1939, hi ha altres fotografies,

moltes de les quals eren fins ara desconegudes perquè van romandre ocultes, primer a causa de l'exili i després en els arxius familiars. Són obres que fan referència a la vida quotidiana, al fet divers, al paisatge, al retrat... a tot allò que en el seu moment conformà l'univers visual d'Agustí Centelles. Un recorregut per la seva vida mitjançant un seguiment acurat del seu extens arxiu de negatius, fins avui majoritàriament inèdit. Amb aquesta exposició d'homenatge hom tracta de situar Agustí Centelles en el lloc que li correspon en la història de la fotografia catalana, en els orígens del fotoperiodisme mundial i en la memòria col·lectiva del nostre poble.

